

Opiskelijan, tutkijan ja opettajan kokemuksia tietokoneviestinnästä

YRIN KIRJASTO
 KIRJAINNITUS
 BENTONINPÖLKKIKATU 3
 20500 TURKU

JYRI MANNINEN

Yritän seuraavassa kertoa niistä kokemuksista, joita olen saanut viime vuosien aikana tietokoneviestinnästä toimiessani yliopistolaitoksen piirissä opiskelijana, tutkijana ja opettajana. Pyrkimykseni on antaa realistinen kuva tietokoneen avulla tapahtuvan kommunikoinnin eduista oman työni ja opiskeluni kannalta.

Taustatietona kerron sen verran, että aloitin opiskeluni Helsingin yliopiston kasvatustieteen laitoksella 1984, pääaineenani aikuiskasvatus. Valmistuin keväällä 1988. Aloitin valmistumiseni jälkeen työskentelyn laitoksellamme eräässä tutkimusprojektissa tutkimusavustajana. Vuoden tutkimusjakson jälkeen toimin viime syksyn väliaikaisesti aikuiskoulutuksen lehtorina, nyt taas vuoden alusta olen päätoiminen tutkija.

Miten sitten tietokoneviestintä on sivunnut elämäkaartani? Ehkä parhaimman kuvan saa, jos esitän kaiken kronologisesti.

1986

Vuoden 1986 syksyyn mennessä humanistille luontainen (?) pelko kaikkea tekniikkaa kohtaan oli muuttunut terveeksi mielenkiinnoksi. Sain ensimmäisen kosketuksen tietokoneviestintään osallistumalla vapaavalintaiseen opintojaksoon 'tietokoneviestintä tutkimuksen apuvälineenä'. Kurssi koostui Mail-nimisen tietokonepostiohjelman opettelusta ja sen avulla tapahtuvista keskusteluista koti- ja ulkomaisten tutkijoiden ja opiskelijoiden kanssa. Kursille osallistui lisäksi neljä muuta opiskelijaa.

Keskustelu ulkomaisten opiskelijoiden (USA, Tanska) kanssa liikkui lähinnä meteorologian tasolla, mutta muutamien tutkijoiden kautta saimme

myös alan sisällöllistä tietoa, jonka avulla saimme kirjoitettua kurssiin kuuluneen raportin.

1987

Keväällä järjestettiin jatkokurssi jatkamaan syksyllä luotuja kontakteja, mutta tämä kurssi kaatui virkamieslakon sulkemiin oviin: päätteet, jotka toimivat portteinamme maailmaan, olivat jääneet vihaisten lakkovahtien taakse. Silti sain kipinän jatkaa tietokonepostin käyttöä, ja syksyllä sain ensimmäisen oman käyttäjätunnuksen, eli voin ottaa käyttöön oman 'osoitteen'.

Graduni alkoi olla hyvässä pisteessä; keskustelin Kanadalaisen tutkijan kanssa tämän kehittämästä teoriasta, joka liittyi kiinteästi graduuni — tietokonepostin välityksellä tietenkin. Kanadaan syntyi vuoden mittainen kiinteä keskusteluyhteys. Otin yhteyttä myös kahteen kotimaiseen alan huippututkijaan, ja sain hyviä vinkkejä tutkielmaani varten. 'Persoonaton' sähköposti lienee osasyylinen rohkeuteeni.

1988

Valmistumiseni jälkeen aloitin kesällä tutkijanurani tutkimusprojektissa, jonka esimies siirtyi syksyllä Lontooseen vuodeksi. Olin aikaisemmin ylipuhunut ko. professorin opettelemaan sähköpostin käytön, ja yhteydenpito Lontoon ja Helsingin välillä toteutui siten luonnostaan. Lukuvuoden aikana lähetettiin yli 200 viestiä ja vastausta. Myös artikkelit ja työn alla olevat tekstit siirtyivät nopeasti ja helposti kahden maan välillä. Viestin kulku aika vaihteli muutamasta minuutista muutama tuntiin; suoraa

yhteyttä Englannin ja Suomen verkkojen välillä ei ole, siitä tuskastuttava hitaus. . .

En osaa kuvitella toista viestintävälinettä, joka olisi toiminut samalla nopeudella ja yhtä pienillä kustannuksilla ('ilmaiseksi', sähköpostin käyttöhän on ainakin toistaiseksi käyttäjälle ilmaista). Tuo vuoden 'etätyöskentelyjakso' oli puolin ja toisin varsin onnistunut kokeilu viestinnällisesti, ja kyseisestä tavasta on ollut jopa vaikea myöhemmin luopua: vaikka työhuoneet ovat nyt vierekkäin, tapahtuu ajatustenvaihto usein parhaiten sähköpostin avulla.

Syksyllä löysin tietokoneviestinnästä uuden ulottuvuuden: kokousjärjestelmät. Yliopiston PortaCom tarjoaa enemmän ja vähemmän asiallisia kokouksia, joiden maailmaan olin vaarassa hautautua. Asiallisten — jatko-opiskelijoille ja tutkijoille tarjotut kokoukset sekä asiantuntijoiden kyselykokoukset — teemojen seuraamisen olen havainnut erittäin mielekkääksi, 'vapaa sana' -tyyppisiä keskustelupirejä taas kannattaa välttää, ellei ole liiaksi vapaa-aikaa.

1989

Vuoden alusta muutin perheineni 'etäasukaksi' läntiselle Uudellemaalle, junamatkan päähän Helsingistä, korkeista asuntojen hinnoista ja pääkaupungin saasteista. Hankin mikroini ensimmäisen oman modeemin, ja yhteydenpito saattoi siten tapahtua myös välillä Pinjainen — Lontoo. Vastaavasti tietokoneajot ja yhteydenpidon omalle laitokselle Helsinkiin pystyin hoitamaan kotoa käsin. Etätyöskentely yksion hinnalla hankitussa 200 neliön puuhuvilassa onnistui mainiosti.

Syksyllä hoidin aikuiskoulutuksen lehtorin tönä, ja luonnollisena osana opetustani järjestin tietokoneviestinnän kurssin, jolla opeteltiin käyttämään Mail-postiohjelmaa sekä PortaCom-kokousjärjestelmää. Kurssille ilmoittautui 14 opiskelijaa, joista 9 aloitti kurssin. Kurssin suoritti hyväksyttävästi kuusi opiskelijaa; kahden hieman iäkkäämmän naisen keskeyttäminen johtui siitä, että he eivät joko malttaneet lukea tai eivät ymmärtäneet ohjelmien ruudulle tulostamia englanninkielisiä ohjeita. Kolmas keskeyttänyt halusi päästä verkkoihin seikkailemaan, mutta huomasi ettei kurssin sisältö liittynyt tähän. Kaikki kuusi kurssin suorittanutta kokivat kurssilla opitut ohjelmat erittäin mielekkäiksi.

Kurssille olin haalinut ulkomaisia 'kirjeenvaihtovereita', aikuiskoulutuksen opiskelijoita, opettajia ja tutkijoita USA:sta, Kanadasta ja Hong Kongista. Molemmissa päissä syksy loppui kesken, ja

kurssit meillä ja USA:ssa loppuivat juuri kun viestintä opiskelijoiden välillä oli lähdössä käyntiin.

Loppuvuodesta loin keskusteluyhteyden Lontoon yliopiston tutkijaan, jonka eräs artikkeli muodostaa lisensiaattityöni pohjan. Sovin 'face to face' -tapaamisen mail-yhteyden lisäksi. Sain myös osoitteeni liitetyksi amerikkalaiseen aikuiskouluttajien jakelulistaan. Pääsin samalla alamme ensimmäisen elektronisen lehden tilaajaksi. Minut myös ylipuhuttiin mailin avulla aikuiskasvatuksen tutkimusseuran sihteeriksi ja lisäksi kirjoittamaan artikkeli *Politiikka* -lehteen. Lähetin Lontoosta Lahden tutkimus- ja koulutuskeskukseen tenttikysymykset tietokonepostissa. Tulostin kotoani käsin tekstejä opiskelijoille, jotka odottivat Helsingissä printterin ääressä.

Kaiken kaikkiaan: tuntuu, että ilman mikroa, modeemia ja tietokoneviestintää nykyinen elämäntapani — asuminen, opiskelu ja työnteko — ei olisi edes mahdollista.

1990

Uusi vuosikymmen ja uudet tuulet. Olen saanut yliopistolta rahaa opetuskokeilun järjestämiseen. Tarkoitus on kokeilla, miten opiskelijat voisivat tietokonepostia ja kokousjärjestelmiä käyttäen suorittaa joitakin kursseja 'etäopiskeluna'. Englannissa jatko-opinnot voi jo suorittaa näin.

Tutkimusprojektimme ulkomaiset yhteistyökumppanit tavoittaa vaivattomasti — suurimman osan — tietokonepostin avulla: jahka saan tutkimustani ohjaavan University of Surrey'n professorin vielä puhutuksi Mailin käyttäjäksi, voin alkaa hoitaa kaikki kontaktit tietokoneella. Vastaavasti työmatkojen aikana on 'linja auki' omalle laitokselle, kunhan vain pääsee jossakin päin maailmaa päätteen äärelle.

Lopuksi

Tutkimus- ja opetustyön puitteissa olen yrittänyt saada ihmisiä opettelemaan tietokonepostin käytön. Olen huomannut, että kynnys uuden asian oppimiseksi on yllättävän suuri, jopa meillä aikuiskoulutuksen asiantuntijoilla. Tietokoneita pelätään, ei haluta edes kokeilla — jostakin on syntynyt varsinkin aikuisille jonkinlainen epäonnistumisen pelko, ei uskalleta kokeilla jotain sellaista jota ei jo ennestään hallita.

Kokemukseni mukaan Mail-ohjelman käyttö on opittavissa tunnin opastuksen ja harjoittelun aikana. Ohjelmat ja sisäänkirjoittautuminen ovat tulleet

vuosi vuodelta yksinkertaisemmiksi. Jokaisella yliopiston piirissä vaikuttavalla on lisäksi mahdollisuus saada käyttöoikeus keskustietokoneeseen, ja päätteitä on ainakin meidän laitoksella riittävästi. Käyttämättömyyden syyt ovatkin usein asenteellisia, eivät niinkään enää teknisiä.

En osaa kuvitella yliopistolaitosta ilman kansainvälisiä yhteyksiä, varsinkaan yhdentyvässä Euroopassa. Tietokoneverkot ovat ilman muuta paras tapa

luoda ja ylläpitää näitä yhteyksiä. Myös laitosten sisäisen yhteydenpidon — kyllä, sellaistaikin olisi hyvä harrastaa — voisi hyvin organisoida tietokonepostin tai kokousjärjestelmien avulla. Perinteinen individualistinen asenne tutkimustyötä kohtaan kuitenkin on melkoinen este vielä nykyään. Ellei halukkuutta tai kykyä ajatustenvaihtoon ole ennestään, ei uusi tekniikka varmaankaan tuo asiaan mitään parannusta.